

Jaarverslag 2019

beleef het feest
van de democratie

Gezocht: volksvertegenwoordiger (v/m)

Stichting Prinsjesfestival

Stichting Prinsjesfestival

p/a Hofweg 1-H

2511 AA Den Haag

06 – 348 60 453

info@prinsjesfestival.nl

www.prinsjesfestival.nl

beleef het feest
van de democratie

Inhoud

- [3] Voorwoord
- [5] Achtergrond en doelstellingen
- [5] Partners en ondersteunende instellingen
- [6] Organisatie
- [6] Focus
- [7] Kracht en risico's
- [9] Vooruitblik
- [9] Overzicht evenementen Prinsjesfestival 2019
- [14] Toelichting op de jaarrekening
- [16] Bijlage 1: Prinsjesfestival 2019: programma

Voorwoord

Prinsjesfestival stond afgelopen jaar in het teken van de invoering van het algemeen kiesrecht voor mannen én vrouwen in 1919. Van de rond 25 activiteiten die het festival in 2019 telde vormde de theatervoorstelling ‘Doe open de poort, de vrouwen staan er voor’ ongetwijfeld een hoogtepunt. In de oude zaal van de Tweede Kamer, exact dezelfde plaats waar 100 jaar geleden werd gedebatteerd over de vraag of het wel verantwoord was vrouwen actief kiesrecht te geven, waren prominente vrouwelijke politici in de huid van hun mannelijke voorgangers gekropen, waarbij – met droge ogen – standpunten verkondigd werden die vandaag de dag wel bijzonder potsierlijk in de oren klinken. Het was een zeer geslaagde voorstelling met veel hilarische momenten.

Tijdens een druk bezochte bijeenkomst in Bodega De Posthoorn hebben wij op 6 februari 2020 afscheid genomen van Gert Jan Verhoog, initiatiefnemer en voorzitter van Prinsjesfestival. Gert Jan heeft gedurende 7 jaar het festival geleid; hij heeft – met vele andere vrijwilligers – het festival gemaakt tot wat het nu is. Het bestuur en ongetwijfeld veel anderen zijn hem zeer erkentelijk voor wat hij tot stand heeft gebracht; als blijkt waarvan Gert Jan is benoemd tot Erevoorzitter.

Voor 2020 is het thema: “Vrij blijven – Vrijheid is een werkwoord”. Daarmee is beoogd aan te haken bij de viering van 75 jaar bevrijding van Nederland. Niemand heeft kunnen voorzien hoe actueel en beladen het thema zou worden door de coronacrisis en de effecten daarvan op ons democratisch bestel. Onverminderd alle primaire zorgen om de gezondheid van zovelen biedt dit unieke kansen, aanschouwelijk te maken waar Prinsjesfestival voor staat. Een goed functionerende rechtsstaat die hoeder is van de burgerlijke vrijheden van iedereen, niemand uitgezonderd, dat vieren we middels ons festival.

De anderhalvemetersamenleving waarin wij ons voorlopig zullen bevinden stelt ook Prinsjesfestival voor grote uitdagingen. Het is hartverwarmend te zien met hoeveel wilskracht en enthousiasme de vrijwilligerscommissies aan de slag zijn gegaan om hun activiteiten te organiseren, al dan niet in aangepaste vorm. Het lijkt dan ook geen twijfel: Prinsjesfestival 2020 gaat door!

Den Haag, 1 mei 2020

Ivan Baas
Bestuursvoorzitter Prinsjesfestival

EERSTE VROUW

Mocht ik eindelijk, uitverkoren boven de kinderen, de gekken, schoorvoetend, vooruit dan, met mijn stem onderweg, kwam ik telkens oude jongens tegen.

Oude jongens in de trein, oude jongens op het plein, oude jongens op de hoeken van een straat. Met begrip, met jaren ervaring, met fijne adviezen, met klinkende raad.

Zo werd mij het antwoord voorgezegd, de toestand van de wereld uitgelegd, hoe ik de feiten af moest wegen. Stelde ik vragen, dan werden ze kwaad: zulke wezens, hoe kun je die nu invloed geven?

Men wees op mijn voetstap, mijn lichaam, mijn zwijgen, mijn tijd. Bood lofzang of edelmoedigheid, maar maakte geen plaats. De oude jongens hadden zorgen om mijn haast, het was toch eeuwen goed gegaan?

Had ik niet genoeg aan het huiselijk leven, de taak die God, een wijze oude jongen mij met liefde had gegeven?
Wat moest ik met de storing van hun land?

Maar aan de kant, nu. Aan de kant. Ook hier beweegt de macht. Ik neem niets af. Ik breng iets bij. Hoor wat ik ben. Er zingt, er klinkt, er brult een stem in mij.

Ester Naomi Perquin
PrinsjesDichter
Prinsjesfestival 2019

Gedicht geschreven ter gelegenheid van Prinsjesfestival 2019, met als thema '100 jaar vrouwenkiesrecht'.

Achtergrond en doelstellingen

Voor veel burgers vormt de rijtoer van de koning in de Gouden Koets van paleis Noordeinde naar de Ridderzaal het hoogtepunt van Prinsjesdag. Soms lijkt te worden vergeten dat deze ceremonie in het teken staat van een parlementaire traditie. Prinsjesdag is één van de symbolen van onze democratie. Prinsjesfestival wil bijdragen aan de aandacht voor en de betekenis van deze dag. Democratie is onlosmakelijk verbonden met de rechtsstaat, drager en hoeder van belangrijke burgerlijke vrijheden zoals het recht van vrije meningsuiting en pers en het recht van vereniging. Het is niet alleen een feest maar ook een voorrecht om in een democratische rechtsstaat te leven. Dat willen we vieren met Prinsjesfestival, samen met vele betrokkenen en vrijwilligers.

Doelgroep(en)

Prinsjesfestival richt zich op diverse doelgroepen. Van jong tot oud. Het biedt informatieve en inspirerende evenementen voor politiek betrokkenen, maar ook gezellige activiteiten voor bezoekers van de Haagse binnenstad. Daarnaast zijn enkele evenementen in het bijzonder gericht op scholieren en studenten. Deze organiseren we in samenwerking met tal van scholen en opleidingen uit de regio. Zo richten bijvoorbeeld PrinsjesKind in de Koninklijke Schouwburg, PrinsjesDebat en PrinsjesBorrel zich op kinderen en jongeren, PrinsjesHatwalk en PrinsjesOntbijt op het algemeen publiek en PrinsjesLezing en PrinsjesCabaret zich meer op politiek/maatschappelijk geïnteresseerden.

Partners en ondersteunende instellingen

Provincie

Prinsjesfestival verbindt de stad Den Haag met Nederland. Met het oog hierop nodigt het festival elk jaar een provincie uit te participeren in het programma. In 2019 was dit de provincie Zuid-Holland.

Met het eigen thema “Van A tot Zuid-Holland” greep de provincie de gelegenheid om de veelzijdigheid van de provincie te tonen. Commissaris van de Koning Jaap Smit kon bij meerdere gelegenheden de diversiteit van de provincie (historische steden, kust en strand, Groene Hart, wetenschapscentrum, centrum van land- en tuinbouw, ruimtevaartcentrum enz.) voor het voetlicht brengen. Perscentrum Nieuwspoord was tijdens het festival omgebouwd tot “ambassade van Zuid-Holland” van waaruit de provincie een scala aan activiteiten organiseerde.

Partners en vrienden

Prinsjesfestival werd financieel mogelijk gemaakt door strategisch partner Zuid-Holland en andere partners, waaronder Stichting Boschuyzen, Fonds 1818, Gravin van Bylandt Stichting, de Gemeente Den Haag, de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Pro-Demos, Rabobank Nederland en de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie en Veiligheid. Daarnaast hebben vele vrienden een bijdrage in natura aan de organisatie geleverd.

Samenwerking in de stad

Heel wat Haagse instellingen ondersteunden het festival, waaronder Theaters Diligentia & PePijn, Filmhuis Den Haag, Gemeentemuseum | Escher in het Paleis, Haagsch College, Het Nationale Theater, HTM, Hoge Raad der Nederlanden, Hollands Historisch Festijn, Kloosterkerk, de Koninklijke Schouwburg, Stichting Marketing Den Haag, Stichting Marketing Haagse Binnenstad, Montesquieu Instituut, Nederlands Debat Instituut, Internationaal Perscentrum Nieuwspoord, DR2 Events & Campaigns, Theater aan het Spui, Sociëteit De Witte en VNO-NCW.

Mediapartners

Mediapartners van Prinsjesfestival waren: Elsevier, Den Haag Centraal, Omroep West, NRC Handelsblad en Trouw.

Onderwijspartners

Prinsjesfestival zoekt de samenwerking met het onderwijs op. De onderwijspartners 2019 waren De Haagse Hogeschool, Hotelschool The Hague, InHolland, ROC Mondriaan, Stichting Lucas Onderwijs, Stichting VO (Voortgezet Onderwijs) Haaglanden en de Universiteit Leiden (Campus Den Haag en Faculteit Governance and Global Affairs).

Organisatie

Vrijwilligers

Prinsjesfestival is een initiatief van de gelijknamige stichting, die de ANBI-status heeft. De stichting staat voor ruim 100 vrijwilligers, overheden en bedrijven, die zich betrokken voelen bij de democratie en rechtsstaat. Door (om niet) mee te werken aan Prinsjesfestival dragen zij hun steentje bij aan de verankering van de democratie en het besef van de waarde daarvan.

Werkwijze

De evenementen worden georganiseerd door commissies onder leiding van een voorzitter. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de voorzitters en het bestuur van de stichting, waarbij zowel het concept als de uitvoering van de organisatie goed worden gevolgd. In 2019 gaven twee (parttime) betaalde krachten ondersteuning aan de algemene organisatie en communicatie rondom het festival (Hanna Thuránszky en Hannah Ploeger). Dit gebeurde onder leiding van parttime festivaldirecteur Pim Molenaar, die om niet werd gedetacheerd vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid. Diverse facilitaire en ondersteunende diensten zijn uitbesteed aan derden.

Bestuur Stichting

Gert Jan Verhoog (voorzitter), Boudewijn de Blij (penningmeester) en Hanneke Feije (bestuurslid) vormden in 2019 het bestuur van Stichting Prinsjesfestival.

Curatorium

Het curatorium, dat een adviserende rol heeft en toezicht houdt op de financiën, bestond in 2019 uit Ivan Baas, Joop Pot, Simone Roos en voorzitter Kars Veling.

Comité van aanbeveling

Het comité van aanbeveling van Prinsjesfestival staat onder voorzitterschap van Gerdi Verbeet (voorzitter; oud-voorzitter Tweede Kamer) en bestond in 2019 uit Theo Bovens (Gouverneur van de provincie Limburg), Harry van den Brink (commandant Koninklijke Marechaussee; Gouverneur der Residentie, tot september 2019), Wieneke Buurman (voorzitter Logeion), Paul Burm (voorzitter BVPA), Han Polman (Commissaris van de Koning in de provincie Zeeland), Paul van Vliet (Cabaretier), Jouke de Vries (voorzitter College van Bestuur Rijksuniversiteit Groningen) en Joost Vullings (voorzitter Parlementaire Persvereniging).

Programmaraad

Het bestuur wordt eveneens bijgestaan door een Programmaraad, waarin in 2019 zitting hadden: Saskia Bruines (wethouder Gemeente Den Haag), Leonard Geluk (bestuursvoorzitter De Haagse Hogeschool), Eddy Habben Jansen (directeur ProDemos), Eric Janssen (directeur Nieuwspoort), Thijs van Leeuwen (koninklijke en militaire ceremonie), Liesbeth Weijs (directeur Montesquieu Instituut), Jeroen Kerseboom (Tweede Kamer), Eric Stokkink (ministerie BZK), Angelique Schipper (Hollands Historisch Festijn) en Marcel Westerdiep (Gemeentemuseum | Escher in het Paleis).

Focus

Educatie en Cultuur

Prinsjesfestival heeft de ambitie om zich verder te ontwikkelen langs de lijnen educatie en cultuur.

Ook in 2019 is samengewerkt met verschillende (Haagse) onderwijsinstellingen, waaronder ROC Mondriaan, De Haagse Hogeschool en Hogeschool InHolland. Omdat dans, muziek en theater waardevolle vormen zijn om het publiek in contact te brengen met ideeën over democratie of burgerschap, streeft Prinsjesfestival tevens naar een verrijking van het festivalprogramma langs de lijn van cultuur.

Gratis evenementen

Voor sommige programmaonderdelen dienen bezoekers zich vooraf in te schrijven. Voor bijvoorbeeld PrinsjesCabaret konden entreekaarten worden besteld bij theater Diligentia of via NRC.nl (PrinsjesTheater). Prinsjesfestival streeft naar laagdrempeligheid en vindt het belangrijk dat een groot deel van het programma gratis of tegen een kleine vergoeding is bij te wonen.

Bereik

De meeste evenementen werden druk bezocht. Dat gold zeker voor de publieksevenementen zoals PrinsjesOntbijt, PrinsjesHatwalk, PrinsjesMarkt, de diverse militaire oefeningen en shows en de shows van het Hollands Historisch Festijn. Veel evenementen waren daarnaast voor een specifieke doelgroep. Zo zat bij PrinsjesBurger de zaal van het Theater aan het Spui vol met leerlingen en docenten van 12 MBO-scholen. De voorstellingen van PrinsjesCabaret en PrinsjesTheater waren uitverkocht.

Op basis van de bezoekersaantallen, positieve reacties van bezoekers en partners, en media-aandacht, lijkt het terecht om te concluderen dat Prinsjesfestival ook in het zevende jaar een groot succes is geworden en de traditie heeft bevestigd. Het wordt door veel mensen en instellingen omarmd en ondersteund en ook de persaandacht was groot.

Kracht en risico's

Vrijwilligers

De kracht van Prinsjesfestival ligt bij de mensen die het mogelijk maken: de

vrijwilligers die met groot enthousiasme en soms ook een gevoel van noodzaak willen bijdragen aan de bewustwording van de waarde van het kunnen leven in een democratische rechtsstaat. Creatieve professionals die in staat zijn om de inhoud en achterliggende ideeën en waarden op een speelse wijze toegankelijk te maken. Ook (oud-) politici laten zich graag zien bij Prinsjesfestival.

De uitdaging voor het bestuur van de stichting (zelf eveneens vrijwilligers) is om alle betrokkenen aan Prinsjesfestival te binden. Aandachtspunt hierbij is de nodige ondersteuning van de vrijwilligers. Prinsjesfestival is bedacht door en wordt uitgevoerd door vrijwilligers. Om de continuïteit te waarborgen is van belang dat de vrijwilligers worden ondersteund. De afgelopen jaren zijn daarom meer middelen besteed aan ondersteuning en uitbesteding van (logistieke en technische) werkzaamheden, alsmede communicatie. In 2019 is heeft het Ministerie van Justitie & Veiligheid het mogelijk gemaakt dat de stichting een (parttime) festivaldirecteur kon aantrekken in de persoon van Pim Molenaar. Hij heeft deze taak met verve op zich genomen en zal dit in 2020 samen doen met Evalien Timmers.

Na sterke groei consolidatie

Na de sterke groei van de afgelopen jaren staat Prinsjesfestival als een huis. Het bestuur hecht eraan de focus in de komende tijd te verleggen naar het verstevigen en bestendigen van de banden met alle betrokkenen en vrijwilligers.

Fondsenwerving

Prinsjesfestival werkt met beperkte financiële middelen. Met weinig moet er veel gepresteerd worden. Voor de financiering van de activiteiten is het festival afhankelijk van begunstigers. Fondsenwerving vraagt een structurele aanpak en er wordt gestreefd naar meerjarige financiële ondersteuning. Prinsjesfestival hecht sterk aan een veelzijdig profiel om de aantrekkingskracht van het festival zo breed mogelijk te laten zijn.

PrinsjesForum

PrinsjesFotoprijs

Vooruitblik

Voor 2020 is het thema: “VRIJ BLIJVEN - Vrijheid is een werkwoord” en is de provincie Noord-Holland de strategisch partner van Prinsjesfestival.

Met het thema is beoogd aan te haken bij de viering van 75 jaar bevrijding van Nederland. Het bestuur heeft niet kunnen bevroeden hoe actueel en beladen het thema zou worden door de coronacrisis en de mogelijke gevolgen daarvan voor ons democratisch bestel. Onverminderd alle primaire zorgen om de gezondheid van zovelen biedt dit unieke kansen om aanschouwelijk te maken waar Prinsjesfestival voor staat, namelijk een goed functionerende rechtsstaat die hoeder is van burgerlijke vrijheden waaronder het recht gevrijwaard te blijven van al te indringende overheidsbemoeienis.

Het bestuur wil in 2020 werk maken van versteviging en bestending van de relaties met vrijwilligers en andere betrokkenen. In dat verband is ook besloten om met ingang van 2020 het curatorium dat voornamelijk een adviserende rol had om te vormen tot een raad van toezicht. De raad van toezicht zal naast de rol van adviseur en klankbord ook toezicht houden op de financiën. De samenstelling van de Raad van Toezicht is uitgebreid en verstevigd en bestaat uit: Kars Veling (voorzitter), Richard van Zwol, Simone Roos, Annemarie Goedvolk en Frans van Drimmelen. Mede in verband met het aftreden van Gert Jan Verhoog als voorzitter van het bestuur per eind 2019 is ervoor gekozen het aantal bestuursleden uit te breiden. In 2020 zal het bestuur bestaan uit: Ivan Baas (voorzitter), Boudewijn de Blij (penningmeester), Hanneke Feije (secretaris) en Klaas Taselaar.

Wij hopen van harte dat we in 2020 samen met Noord-Holland en onze andere partners een inspirerend festival kunnen neerzetten. Op het moment van het schrijven van dit jaarverslag is het door de ontwikkelingen rondom het coronavirus onzeker of het festival zoals we dat tot nu toe kenden zal kunnen plaatsvinden.

Wij zullen in ieder geval ons uiterste best doen om het festival binnen de mogelijke beperkingen vorm te geven, zodat we ook in 2020 het feest van democratie en rechtsstaat kunnen vieren. Ook ‘vieren’ is een werkwoord!

Overzicht evenementen Prinsjesfestival 2019

Opening en start

Prinsjesfestival werd officieel geopend op donderdag 12 september op het Plein in de grote kas, die door de provincie Zuid-Holland was neergezet. De openingshandeling vond plaats door Commissaris van de Koning Jaap Smit, burgemeester Pauline Krikke en festivalvoorzitter Gert Jan Verhoog. Naast diverse toespraken was er bij de opening ruimte voor muziek en poëzie. Ester Naomi Perquin (eerder Dichter des Vaderlands) en provinciedichter Etwin Grootsholten schreven speciaal ter gelegenheid van Prinsjesfestival een gedicht, dat ze bij de opening voordroegen.

Op de dagen daarvoor werden al enkele evenementen georganiseerd, zoals **Prinsjes-Pubquiz** op woensdagavond, waarbij teams van bestuurders, Kamerleden, studenten, ambtenaren, lobbyisten en journalisten het in perscentrum Nieuwspoort tegen elkaar opnamen om te zien wie het beste thuis is in politiek Den Haag.

Programma

Dit jaarverslag geeft een overzicht van het programma, zonder de pretentie te hebben daarbij volledig te zijn. Het volledige programma is terug te vinden in de bijlage. Ook de aftermovie op de website geeft een indruk van de sfeer tijdens het festival: www.prinsjesfestival.nl/beeldbank

Thema

Met steun in de rug van prachtig weer in de dagen voor Prinsjesdag kunnen we spreken van een bijzonder geslaagde editie.

Ook het centrale thema droeg daaraan bij. **‘Gezocht: volksvertegenwoordiger (v/m) Gelijke kansen na 100 jaar algemeen kiesrecht?’** bleek een bijzonder aansprekend thema, waarbij zowel inhoudelijk (bijvoorbeeld PrinsjesForum, PrinsjesRede, PrinsjesBelang, PrinsjesGesprek), educatief (bijvoorbeeld PrinsjesDebat, PrinsjesForum) als cultureel (bijvoorbeeld PrinsjesCabaret, PrinsjesFilm) aangehaakt kon worden.

Bijzonder was dat kort voor het festival een nieuw geheel bij het thema aansluitend evenement kon worden georganiseerd, dat de naam **PrinsjesTheater** kreeg. Het ging om de theatervoorstelling “Doe open de poort, de vrouwen staan ervoor”, een coproductie van NRC Media en Frascati Theater, die eerder in mei 2019 was opgevoerd in Frascati. Vrouwelijke politici van nu (waaronder Annemarie Jorritsma, Kathalijne Buitenweg, Ankie Broekers-Knol) speelden hierin de rol van mannelijke politici die honderd jaar geleden in de Tweede Kamer debatteerden over invoering van het kiesrecht voor vrouwen. Tijdens Prinsjesfestival werd daar nog een dimensie aan toegevoegd doordat de voorstelling gespeeld kon worden in de oude zaal van de Tweede Kamer, dus op exact dezelfde plek waar honderd jaar geleden het politieke debat plaatsvond. PrinsjesTheater kon op initiatief van journalist Mark Kranenburg worden gerealiseerd in samenwerking met NRC Media, Frascati Theater en de Tweede Kamer en dankzij financiële steun van VNG/-Democratie in Actie. Na een aankondiging in NRC waren alle beschikbare tickets in no-time vergeven.

Speciale aandacht voor onderwijs

Veel aandacht was er voor het onderwijs, van basisschool tot universiteit. Dat begon al een week voor Prinsjesdag met het **Prinsjes-College** van minister Wopke Hoekstra van Financiën, die aan leerlingen van de bovenbouw van Christelijk College De Populier met economie in hun pakket alles uit de doeken deed over de Miljoenennota. Op donderdag 12 september kwamen leerlingen en docenten van 12 MBO-scholen uit 12 provincies bijeen in het Theater aan het Spui om te pitchen

over het burgerschapsonderwijs op hun school. De **PrinsjesBurgerPrijs** 2019 werd gewonnen door het Friesland College met een presentatie van leerling Kelly de Haan. Traditioneel organiseert UNICEF op de vrijdag voor Prinsjesdag in de Ridderzaal de zogeheten Kleine Prinsjesdag voor leerlingen van de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In de PR en communicatie werkten UNICEF en Prinsjesfestival in 2019 samen.

Tijdens **PrinsjesDebat**, georganiseerd in samenwerking met het Nederlands Debat Instituut gingen op maandag 16 september 60 mavo-leerlingen in perscentrum Nieuwspoor met elkaar in debat over actuele maatschappelijke dilemma's, met speciale aandacht voor het festivalthema. De stellingen gingen onder andere over vrouwen in de politiek en over gelijke kansen ongeacht leeftijd of opleiding. Op dezelfde dag vond in de grote zaal van de Hoge Raad **PrinsjesForum** plaats, georganiseerd in samenwerking met ProDemos, de Raad van State en de Hoge Raad. De raadszaal werd voor een groot deel gevuld door HBO-studenten. Voor PrinsjesForum werd dit jaar onderzocht hoe studenten van het MBO, HBO en WO aankijken tegen genderkwesties in het werkveld van de rechtspraak en het openbaar bestuur. Onderwerpen zoals de man/vrouw verhouding in beroepsgroepen bij rechtspraak, politiek en overheid en de (on)wenselijkheid van quota werden ingeleid door pitches van de studenten en besproken door een panel met Hanna Sevenster (lid van de Raad van State), Dineke de Groot (vicepresident van de belastingkamer van de Hoge Raad) en oud-minister Hedy d'Ancona. Op dinsdag 17 september, Prinsjesdag, is **PrinsjesKind** in de Koninklijke Schouwburg inmiddels een traditie op zich. Leerlingen van de basisscholen in de regio Den Haag hebben op Prinsjesdag vrij en leerlingen van de groepen 7 en 8 werken al voor de zomervakantie aan een eigen Kindertroonrede en aan het voorbereiden van een voorstelling op het grote podium van de schouwburg. Op Prinsjesdag staan de kinderen in de Koninklijke Schouwburg de gehele dag centraal.

Naast de voorstelling op het hoofdpodium was er een kleutervoorstelling in het zoldertheater en werd de foyer omgetoverd tot het Kinderrijk, waar kinderen spelletjes konden spelen, kroontjes en hoeden knutselen en op de foto konden in bijvoorbeeld 'de Ridderzaal' of 'de Gouden Koets'.

Op dezelfde tijd was er voor WO-studenten rondom de Spaanse trappen van de Haagse Campus van de Universiteit van Leiden een speciaal Prinsjesdagprogramma (**Prinsjesdag Wijnhaven**).

Het eerste deel van het programma (in het Engels) had als doelgroep de internationale studenten, een uitleg over Prinsjesdag met aansluitend de mogelijkheid om op de tribunes in de stad plaats te nemen om de koetsen met al het bijhorende ceremonieel vanaf de eerste rang te kunnen bekijken.

In de middag vond het tweede deel van het programma plaats met onder meer een presentatie over etiquette en protocollen op Prinsjesdag en een eerste analyse van de hoofdpunten uit de tronrede door twee universitaire docenten.

Zaterdag publieksdag

De provincie Zuid-Holland had een belangrijke rol op de zaterdag voor Prinsjesdag, traditioneel de publieksdag. Op het Plein bruisde het van de activiteiten op de zogeheten **PrinsjesMarkt**, met vanuit de provincie onder meer een speciaal ingerichte kas, een astronautentrainer en een escaperoom voor kinderen.

De zaterdag startte met een groots **PrinsjesOntbijt** langs de Hofvijver. In een ontspannen ambiance ontmoetten burgers uit alle Haagse stadsdelen en bestuurders en politici elkaar bij een ontbijt met entertainment. Vroeg in de ochtend werden de lange ontbijttafels al gedekt. In samenwerking met een groep studenten van Horeca en Facilitaire Dienstverlening van ROC Mondriaan werd alles in gereedheid gebracht om de ruim 700 ontbijtgasten te kunnen verwelkomen. Ook leerlingen van het Herman Broeren College en van Ipse de Bruggen hielpen mee. Als stimulans voor het ontmoeten en elkaar leren kennen was er een Grote Hofvijver Show met een

quiz, waarbij quizmaster Vincent Rietbergen op zijn drijvende podium enkele historische personages ontving. PrinsjesOntbijt werd feestelijk afgesloten met het enige echte PrinsjesOntbijt-lied, gezongen door kinderkoor De Zeesterren uit Scheveningen. Financieel gezien is PrinsjesOntbijt één van de "duurde-re" evenementen van het festival. Het kon georganiseerd worden dankzij bijdragen van de gemeente Den Haag en van Fonds 1818.

De samenwerking tussen Prinsjesfestival en het Hollands Historisch Festijn (HHF) in 2019 gaf extra cachet aan PrinsjesOntbijt. HHF had op de Lange Vijverberg gedurende het gehele weekend een historisch kampement opgeslagen. Het ontbijt werd op deze wijze omlijst met politiek-historisch theater met een grote groep re-enactors. HHF wil een breed publiek kennis laten maken met de vaderlandse geschiedenis en de totstandkoming van de democratie zoals we die heden ten dage kennen. Daartoe waren dit jaar ook andere HHF-onderdelen, zoals een steekspel voor ridders te paard en een grote historische show op het Lange Voorhout in het festivalprogramma opgenomen.

Eén van de hoogtepunten op de zaterdag was de feestelijke **PrinsjesHatwalk**. Vanuit Sociëteit De Witte op het Plein showden modellen op de catwalk hoeden van bekende en van beginnende ontwerpers. Ook maakte een hoedenontwerpwedstrijd deel uit van PrinsjesHatwalk. Studenten van mode-academies konden hieraan meedoen en een hoed ontwerpen met als thema "Diversiteit als sie-raad van de wereld". Zes hoeden van genomineerde studenten verschenen op het catwalkpodium. Modestudent Jelke Franken uit Uden won deze ontwerpwedstrijd. Voorafgaand aan de PrinsjesHatwalk kon iedereen, vrouwen én mannen, meelopen met de tweede editie van **The Hague HatStroll**, een wandeling met gidsen langs typisch Haagse plekken (met hoed op!).

Het weekend voor Prinsjesdag viel samen met de Open Monumentendagen.

Ook met de organisatie van deze monumentendagen werkte Prinsjesfestival in de voorbereiding samen. De open dag van de Hoge Raad werd als speciale festivalactiviteit geprogrammeerd, met onder meer een lezing over het werk van de Hoge Raad door president Maarten Feteris.

Prijzen

Tijdens Prinsjesfestival werden meerdere prijzen uitgereikt, niet alleen bij de al genoemde evenementen PrinsjesBurger, PrinsjesQuiz, PrinsjesDebat en PrinsjesHatwalk.

Bij **PrinsjesRede** ging het om een wedstrijd tussen speechschrijvers. De drie beste inzendingen werden op vrijdag 13 september voorgedragen in de Kloosterkerk door acteurs van het Nationale Theater.

Het doel van PrinsjesRede is om de kunst van het schrijven van een toespraak (over het thema van het festival) te belichten, in de context van de democratie en het vrije woord. Winnaar in 2019 werd Shirley Gast, docent scenarioschrijven aan de Schrijversvakschool Groningen. Als gastsprekers bij PrinsjesRede traden op theatermaker Eveline van Rijswijk (die ook een deel van PrinsjesCabaret verzorgde) en Denker des Vaderlands Daan Roovers.

Op vrijdag 13 september werd in de zaal van de Eerste Kamer voor de zesde maal de **PrinsjesBoekenprijs** (voor het beste politieke boek van het afgelopen jaar) en de **PrinsjesFotoprijs** (voor de beste politieke foto van het afgelopen jaar) uitgereikt. Herman Tjeenk Willink won met "Groter denken, kleiner doen" de boekenprijs en de prijs voor de beste politieke foto ging naar David van Dam voor een foto van Thierry Baudet in zijn werkruimte na de Algemene Beschouwingen. Tegelijkertijd werd in de Eerste Kamer een expositie van een selectie van de ingezonden foto's voor het publiek geopend. Ook in het atrium van het Haagse stadhuis en op station Den Haag Centraal was gedurende het festival een expositie te zien met een politiek jaaroverzicht in beeld en de genomineerde foto's voor de PrinsjesFotoprijs 2019.

De **PrinsjesPrijs** tenslotte wordt jaarlijks toegekend aan een politicus die in optreden of handelen van bijzondere betekenis is of is geweest voor het gezag van het parlement en voor de vitaliteit van de parlementaire democratie van Nederland. Europarlementariërs Judith Sargentini, Hans van Baalen en Wim van de Camp ontvingen gezamenlijk de Prinsjesprijs 2019. De jury oordeelde: 'Met uitnemendheid logenstraffen Judith Sargentini, Hans van Baalen en Wim van de Camp de opvatting als zou je de rol van het Europees Parlement en het werk van Europarlementariërs minder serieus hoeven te nemen'. Commissaris van de Koning in Zuid-Holland Jaap Smit reikte de Prinsjesprijs uit tijdens het door de provincie georganiseerde **PrinsjesDiner** in perscentrum Nieuwspoort te Den Haag.

Koninklijk en militair ceremonieel

Koninklijk en militair ceremonieel is onlosmakelijk verbonden met Prinsjesdag. In samenwerking met expert militair ceremonieel Thijs van Leeuwen werden ook in 2019 diverse ceremoniële evenementen in het festivalprogramma opgenomen, zoals een oefenshow van de bereden brigade van de Koninklijke Marechaussee, een beëdiging te paard van nieuwe militairen bij de Cavalerie Ere Escort en een demonstratie van de Saluutbatterij Rijdende Artillerie (die ook wel bekend staan als de "gele ridders").

Slotacte

Met Prinsjesdag eindigt ook het festival. Zoals de laatste jaren gebruikelijk werd het festival afgesloten met **PrinsjesBorrel** voor jonge professionals en met **PrinsjesCabaret**. Diligentia had drie avonden een volle zaal. Pieter Derks, promotor van PrinsjesCabaret, trad op als presentator van een gevarieerd PrinsjesCabaret, waar veel gelachen kon worden. De line-up werd gevormd door Maartje & Kine, Eveline van Rijswijk en uit België Bert Gabriëls.

PrinsjesOntbijt

PrinsjesHatwalk

Toelichting op de jaarrekening

Het Prinsjesfestival wordt georganiseerd met relatief geringe middelen. Het totale festival kost slechts iets meer dan € 230.000. Toch is het niet eenvoudig dit geheel door vrijwilligers georganiseerde gefinancierd te krijgen. In 2019 bleven de bijdragen van bedrijven ongeveer gelijk, de subsidies van overheden werden duidelijk minder, en die van andere bronnen, zoals fondsen namen wat toe. Het totale festival werd georganiseerd voor een lager bedrag dan het jaar daarvoor.

In 2019 werd door het ministerie van Justitie en Veiligheid een belangrijke geste gedaan die niet in de cijfers is terug te vinden: Pim Molenaar werd door het ministerie om niet ter beschikking gesteld om als directeur het festival te helpen organiseren. Samen met Hanna Thuránsky en Hannah Ploeger vormde hij de vaste staf. De beide laatstgenoemden hadden overigens een arbeidsovereenkomst met Prodemos, die de kosten daarvan in rekening brengt bij het festival. Daarom staan in de jaarrekening geen personeelskosten vermeld.

Helaas resulteerde het festival in 2019 in een tekort van bijna € 14.000, iets hoger dan het overschot dat in 2018 werd gerealiseerd. Het eigen vermogen is daardoor gedaald tot iets minder dan € 60.000, wat niet hoog is gezien de jaarlijkse kosten van het festival.

KinderTroonrede

PrinsjesBurger

Bijlage 1: Prinsjesfestival 2019: programma

MAANDAG 09.09.2019

07:00

Opbouw PrinsjesFotoTentoonstelling | Atrium Stadhuis Den Haag (daarna gedurende het gehele festival te zien)

WOENSDAG 11.09.2019

14:00

PrinsjesCollege | Chr. Scholengem. De Populier | gastles Prinsjesdag en rijksbegroting | m.m.v. Wopke Hoekstra (minister van Financiën)

19:30

PrinsjesPubQuiz | Nieuwspoort | o.l.v. Michiel Breedveld, Joost Vullings | Prijsuitreiking door juryvoorzitter notaris René Rieter | i.s.m. Nieuwspoort, Montesquieu Instituut

20:00

Avond van het Politieke Boek | Paagman, Frederik Hendriklaan | ontmoeting met de drie genomineerde auteurs PrinsjesBoekenprijs 2019 | toelichting op oogst ingezonden politieke boeken juryvoorzitter Jan Schinkelshoek | i.s.m. ProDemos, NRC Handelsblad

DONDERDAG 12.09.2019

10:30

PrinsjesBurger | Theater aan het Spui | beste les democratisch burgerschap | presentatie: Simone Weimans | prijsuitreiking door Jan Anthonie Bruijn, voorzitter Eerste Kamer | pitch-wedstrijd tussen 12 mbo-scholen (docenten en scholieren).

13:30

PrinsjesLezing | Universiteit Leiden Haagse Campus, Spaanse trappen | m.m.v. Devika Partiman | i.s.m. Universiteit Leiden Campus Den Haag

16:30

Opening Prinsjesfestival 2019 en Prinsjes-Ambassade van Zuid-Holland | Plein, in en

vóór de kas (tot 17:30) festivalopening door de PrinsjesDichter 2019: Esther Naomi Perquin | Provinciedichter Etwin Grootsholten | m.m.v. o.a.: Jaap Smit (CdK Zuid-Holland), Gert Jan Verhoog (voorzitter Prinsjesfestival), Pauline Krikke (burgemeester Den Haag) muzikaal intermezzo door Gijs & Friends presentatie Pim Molenaar (festivaldirecteur)

19:00

PrinsjesPrijdiner van Zuid-Holland | Nieuwspoort | uitreiking van PrinsjesPrijd 2019 | juryvoorzitter: Frans Weisglas, prijsuitreiking: CdK Jaap Smit | Zuid-Hollandse Prinsjeskok | mediapartner Prinsjesprijs:Trouw

VRIJDAG 13.09.2019

08:30 (tot 10:00 uur)

Kleine Prinsjesdag | Unicef, Ridderzaal

10:30

Democratie in Woord en Beeld: uitreiking PrinsjesBoekenprijs 2019 voor het beste politieke boek, en PrinsjesFotoprijs 2019 voor de beste politieke foto | Plenaire zaal Eerste Kamer | prijsuitreiking door CdK Jaap Smit | voorzitter Jan Schinkelshoek licht de keuze van de jury toe | prijsuitreiking door Jan Anthonie Bruijn (voorzitter van de Eerste Kamer) | interviews: Michiel Breedveld | Prinsjespartners: Eerste Kamer der Staten-Generaal, ProDemos, Rabobank Nederland | mediapartner: NRC Handelsblad

12:30

PrinsjesGesprek | Schlemmer | gespreksleiding: Wim Deetman | hoofdgast: Monique Leyenaar (Radboud Universiteit)

16:30

PrinsjesRede voor de beste politieke speech | Kloosterkerk | toegesneden thema voor speechwedstrijd: 'Voor vrouwen, door vrouwen, met mannen!' | m.m.v. Eveline van Rijswijk | gesproken column Daan Roovers | acteurs NT | mediapartner: Elsevier

19:00
Nacht van de Dictatuur | ProDemos |

20:00
PrinsjesTheater 'Open de poort', Oude Zaal van de Tweede Kamer productie van Frascati en NRC m.m.v. diverse politici (o.a. Ankie Broekers-Knol, Lousewies van der Laan, Annermarie Jorritsma, Kathalijne Buitenweg)

ZATERDAG 14.09.2019

09:30
PrinsjesOntbijt | Lange Vijverberg / Passage | welkomstwoord: Pauline Krikke | presentatie: Paula Udondek | PrinsjesPartners: Gemeente Den Haag, Fonds 1818

09:30 (tot 16:00 uur)
Historisch Kampement HHF Hofvijver / Lange Vijverberg

10:00 (tot 17.00 uur)
Open Huis Hoge Raad (o.a. Meet the Judge)

10:00 (tot 16.30 uur)
PrinsjesFotoTentoonstelling | Eerste Kamer der Staten-Generaal | Prinsjespartners: Eerste Kamer der Staten-Generaal, gemeente Den Haag, Rabobank Nederland

12:00
PrinsjesMarkt open | Plein met hoeden, sieraden, tassen e.d. en muzikale omljsting op het podium (-18.00 uur) | start PrinsjesMarkt door o.a.: CdK Jaap Smit | i.s.m. o.a. Nederlandse Hoedenvereniging | mediapartner: Omroep West

12:00 (tot 13:00 uur)
HHF OpeningsShow Lange Voorhout | De Graaf van Holland

13:00 (tot 17:00 uur)
HHF Historische Challenge Hofvijver | 'Langste Rembrandt Tekening'

13:00
Officiële start PZH op het Plein (tot 16.00 uur) met muzikale medewerking van het Trompetterkorps der Koninklijke Marechaussee

13:15
Promotie show marktdeelnemers & aankondiging The Hague HatStroll Plein

13:30 (tot 14:30 uur)
The Hague HatStroll, vertrek vanaf het Plein, via Haagse binnenstad inclusief Democratische Challenge Viering 100 jaar Kiesrecht (locatie: Grondwetbank Tweede Kamer)

14:00
Defenshow Bereden Brigade Koninklijke Marechaussee (tot 15.00 uur) | Lange Voorhout, met muzikale medewerking van het Trompetterkorps der Koninklijke Marechaussee

14:30
Ontvangst deelnemers HatWalk (HatStroll terug op het Plein)

15:00
PrinsjesHatwalk, PrinsjesHoedenprijs: met ontwerpwedstrijd voor studenten, Hatwalk voor mannen, voor vrouwen, voor politici, finale ronde | thema ontwerpwedstrijd voor studenten: diversiteit als sieraad van de wereld | mediapartner: Omroep West | presentatie Milou Adjanga | generale repetitie: Sociëteit De Witte | mediapartner: Omroep West

16:00 (tot 17:00 uur)
HHF Joust Show, steekspel Ridders te Paard, Lange Voorhout

16.00 (tot 18:00)
doorlopende activiteiten PZH

ZONDAG 15.09.2019

10:00
Generale repetitie Prinsjesdag door Koninklijk Staldepartement en bereden escortes (ongeveer 200 paarden) van Cavalerie, Koninklijke Marechaussee en Nationale Politie | 10.00 uur vertrek Koninklijke Stallen aan Hogewal voor route Prinsjesdag: Paleis Noordeinde en Binnenhof

11:00 (tot 16:00 uur)

HHF Historisch Kampement, Hofvijver / Lange Vijverberg

11:00 (tot 16:00 uur)

HHF '8 Koninginnen 200 jaar Koninkrijk', Paleistuin

11:30

Cavalerie Ere Escorte: beëdiging te paard van nieuwe militairen | Lange Voorhout

12:30

Demonstratie Saluutbatterij Rijdende Artillerie (Gele Rijders) | Lange Voorhout

13:00

Traditioneel Jachthoornkorps Garde Jagers en Traditioneel Tambourkorps Garde Grenadiers: muzikale show | Lange Voorhout

15:00 (tot 15:30)

HHF Show Joust, Steekspel Ridders te Paard, Lange Voorhout

16:00 (tot 17:00)

HHF Show Graaf van Holland, Lange Voorhout, afsluiting met kanonschot

16.00

PrinsjesFilm | Pathé Buitenhof, zaal 3 film: Die Gottliche Ordnung | na afloop debat met panel | i.s.m. Haagse Hogeschool, Pathé Buitenhof

20.15

PrinsjesCabaret | theater Diligentia promotor, presentatie: Pieter Derks | m.m.v.: Maartje&Kine, Bert Gabriels en Eveline van Rijswijk | i.s.m. Theaters Diligentia Pepijn

MAANDAG 16.09.2019

10:00 Strandoefening voor het Kurhaus van het Cavalerie Ere Escorte m.m.v. de Bereden Brigade van de Koninklijke Marechaussee, muzikaal opgeluisterd door het Fanfarekorps Bereden Wapens en het Trompetterkorps van de Koninklijke Marechaussee

11.00

PrinsjesWandeling | vertrek vanaf bezoekerscentrum ProDemos | i.s.m. ProDemos

12:00

PrinsjesBelang | De Malietoren, Centrale hal VNO-NCW, Bezuidenhoutseweg 12 presentatie: Martijn de Greve

14:00

PrinsjesDebat: het politiek jongerendebat | Nieuwspoort inleiding door 'Leraar van het Jaar' Lucelle Deneer en door DWARS voorzitter Wouter Ubbink | 60 mavo-leerlingen uit Den Haag en Rotterdam | i.s.m. Nederlands Debat Instituut

15:00

PrinsjesWandeling | vertrek vanaf bezoekerscentrum ProDemos | i.s.m. ProDemos

16:00

PrinsjesForum | Hoge Raad forumdiscussie over democratie en rechtsstaat | forumleden: Hedy d'Ancona, Dineke de Groot, Hanna Sevenster | i.s.m. Hoge Raad der Nederlanden, ProDemos

20:00

PrinsjesShow | Nieuwspoort | De Grote Politieke Show (Prinsjesdageditie Nieuwspoort LIVE) | m.m.v. Vincent Rietbergen | Haagsch College)

20:15

PrinsjesCabaret | theater Diligentia | promotor, presentatie: Pieter Derks | m.m.v.: Maartje&Kine, Bert Gabriels en Eveline van Rijswijk | i.s.m. Theaters Diligentia Pepijn

DINSDAG 17.09.2019

09:30

Vergadering College van GS | Provinciehuis Zuid-Holland

10.30

Prinsjesdagviering | Grote of Sint-Jacobskerk | thema: Eén mensenfamilie

09.30

PrinsjesKind | Koninklijke Schouwburg |
Koninklijke Schouwburg i.s.m. ProDemos en
Provincie Zuid-Holland, Prinsjesfestival | om
11.00 Kindertroonrede in de Grote Zaal

11:45

Overdracht strategisch partnerschap | pro-
vinciehuis Zuid-Holland | door CdK Jaap
Smit aan CdK Arthur van Dijk

13.00

Vertrek Koninklijke Stoet met Koning
Willem-Alexander en Koningin Máxima in
Glazen Koets vanaf Paleis Noordeinde naar
Ridderzaal

15.15

Prinsjesdag Wijnhaven | Universiteit Leiden
Haagse Campus, locatie Wijnhaven

17.00

PrinsjesBorrel voor jonge professionals |
Novotel The Hague City Centre | met:
Annelien Bredenoord (fractievoorzitter D66
Eerste Kamer en Carla Dik-Faber, Lid
Tweede Kamer CU) | i.s.m. Young The Hague

20.15

PrinsjesCabaret | Theater Diligentia | promo-
tor, presentatie: Pieter Derks | m.m.v.:
Maartje&Kine, Bert Gabriels en Eveline van
Rijswijk | i.s.m. Theaters Diligentia Pepijn

20.15

Prinsjesdagconcert Residentie Orkest
(Zuiderstrandtheater)

Uitgave Stichting Prinsjesfestival [mei 2020] **Fotografie** Zaïda Amorij | Remco den Arend | Simone Both | Sebastiaan de Groot | Susanne van der Kleij | Michon Leenders | Emmie van Poelgeest | Gerhard van Roon **Vormgeving** Lily Wieskamp

COLOFON